De kleine Mademoiselle Cérisette

Paul Kenis

bron
Paul Kenis, *De kleine Mademoiselle Cérisette*. De Sikkel, Antwerpen / Querido, Amsterdam z.j. [1921]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/keni001klei01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

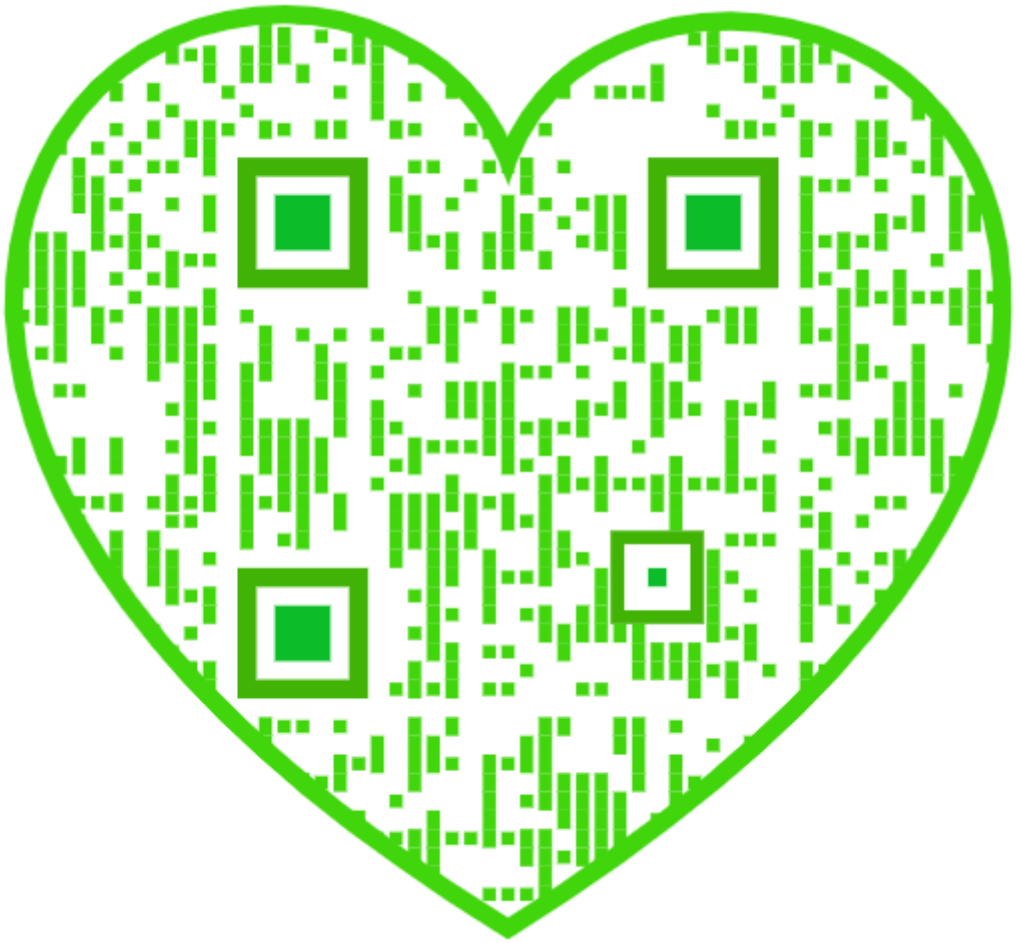

De kleine Mademoiselle Cerisette

I

Beneên, in den afgrond tusschen de zes-verdiep hooge huizenrei, oude, vuile, vooruitspringende gevels met melaatsch afschilferende plekken, kolkte het straatgewoel der ‘rue Mouffetard’. Dat begon van 's morgens heel vroeg als daavrende automobiel-kamions die van de Hallen de winkels uit de buurt kwamen bevoorraden, mij met ruittergeklikker uit den slaap hadden gewekt; een weinig later kwamen de scherpe trompet-scheuren der diane, die tot mij over klonk uit de lager gelegen kazerne der ‘garde republicaine’, mij heelemaal wakker

schudden uit den halven sluimer waarin ik nog een oogenblik bleef liggen voortsoezen.

En dan, heel den dag door, zoemde het gegons der straat waarin mijn geoefend oor ieder bizonder geluid van bedrijvig leven wist te onderscheiden: het leven eener smalle, kronkelende straat van het oude Parijs, die lijk een besje kreunend en zuchtend van de Gobelin-plaats naar de Montagne Sainte Geneviève steeg, om daar, in de kalme stilte der publieke gebouwen van het Pantheon-plein, even te blijven rusten.

Het gedruisch der stemmen steeg naar omhoog en verdoezelde in de verte van mijn verdiep tot een dof gegons waar een vrouwen-geschetter of een wielengeratel boven uitklonk, tusschen het geroep der ‘marchands des quat' saisons’ die hun karretjes door den stroom heen trachten te duwen.

Tegen het middaguur eerst verminderde het een weinig tot met het ontbijt de stilte inviel; de lange zware stilte van een zomernamiddag, regelmatig onderbroken door de eentonig neervallende slagen van het uur, dat in de ijlte der straat bleef nadreunen.

De stilte van den langen, eindeloos langen Juni-dag spreidde zich uit over de groote stad; zij schoof van over het Pantheon-plein naar de anders zoo levendige straatjes van het oude kwartier; won van het midden der straat het asfalt der voetpaden; schoof langs de huizen heen de deuren binnen, de winkels in, waar nu nog slechts een bediende geeuwend tegen den deurstijl aanleunde; in de wasscherij waar de strijksterkens gloeiend verhit en ademloos hijgend het ijzer over het lijnwaad schoven; bij den wijnverkooper die in zijn verlaten kroeg op het zinken toogblad over de ongele-

zen krant was ingesluimerd, het dikke hoofd snorkend tusschen de naakte, harige roos met wijn bevlekte armen. En de stilte spreidde zich verder uit over afgelegen kwartieren; stilte, stilte nu, over gansch de stad. Een enkel voorbijganger zocht de smalle streep schaduw langs de huizenrijen en lang weerklonk door de holte der slapende straten zijn eenzame stap. De stilte hoopte zich op in logge lagen die klommen en klommen tot zij alles neerdrukten onder hun loomheid. Zij hoopten zich langzaam en zeker op tot zij de hoogte bereikten van het zesde verdiep, zij gleden door 't open venster in mijn arme, naakte kamer en drukten zwaar neer het lichte blaadje papier dat nog even trachtte te spelen tusschen deur en venster in een laatste tochtje lucht.

Het was als voelde ik de loomheid stijgen in de kamer, opkruipen langs

mijn beenen die moe werden en zwaar lijk lood, langs mijn armen die slap wilden neervallen; ze tintelde pijnlijk in de gewrichten der klammig zweetende vingers die almaar haastig voortpenden over het weerbarstige papier; ik voelde ze stijgen langs de beklemde borst naar den mond waar ze mij den adem afsneed, naar de schemerende oogen die niet langer de dansende regels onderscheidden, die wilden toevallen in de algemeene slaperigheid der zomerhitte.

Maar neen, ik moest voort! Afschudden de loomheid die mij een oogenblik had kunnen doen vergeten de mizerie van mijn toestand, de akelig naakte kamer waarvan de wanden broeiend van hitte op mij drukten, den gehaten tot walgens toe vervelenden arbeid, de gansche hartelooze vijandige stad waarin ik mij zoo eenzaam, zoo verlaten, zoo liefdeloos bevond. Vóór mij vlekten ongelijk

de vierkanten der daken roestig-bruin, vaal-blauw en groenig-grijs, hier neerdalend lijk groote terassen, verder weer bloot latend vuile vlakken naakten muur, met daarboven het ragwerk van hooge schouwen. Zij was mij zoo vreemd en koud, die stad; ik voelde mij klein en verloren in het drukke leven, angstig voor al die menschen die haastig rondliepen, ieder gedreven door eigen belang, zoo haastig dat iemand zelfs niet opkeek wanneer er nevens hem een neerviel, geplet onder het ijzeren noodlot dat op allen drukte. En dat herinnerde mij dat ik voort moest, voort, maar altijd voort, uit vrees zelf ook neer te vallen, één onder de tallooze offers van de groote stad; weer hervatte ik mijn arbeid en loomde op mij de verveling van den zomerdag.

Daar, plots, op den effen spiegel der stilte, trilde een heldere perel die de

gansche oppervlakte rimpelen deed. Lijk het kristallen waterstraaltje dat opfonteinend bij mane-licht openspettert in een regen blauw zilveren droppen, trilde door de zomerlucht een klare meisjesstem en deinde voort op de golvingen van een heel oud lied. Het was een lang vergeten romantisch opera-wijsje uit den ‘Préaux-Clercs’ waarvan de smachtende melodie wellicht ééns het heimwee van sentimenteele grootmoeders heeft gewiegd. Zacht weenend schoof het eerst langs den grond, lijze klagend om 't ginder ver verloren land, maar luider en inniger snikkend dan om eindelijk te stijgen hemelhoog van smart en daar los te barsten in een langen triller, lijk een hart dat breekt.

En nu, met dat oude half vergeten lied was plots al het tegenwoordige weg, alle mizerie en verlatenheid. Het was weer ginder het oude lage land met uit-

gestrekte heide en dennebosschen, met weiden en velden en daarin het vreedzame ouderlijk huis met het kleine tuintje, en, zwaar van rozen, den gevelmuur; het was weer het warme innige leven bij allen die ik liefhad en waarvan me nu niet langer meer scheidde het pijnlijke misverstand der onstuimige jeugd. Er was weer zon in de kamer en zon in het hart; niet langer die heete loomdrukkende van daar straks. een lachend lentezonnetje nu dat mij weer het leven deed beminnen dat daar open vóór mij lag. Bijna beminde ik den daar juist nog zoo vervelenden arbeid die mij zou toelaten alles weer goed te maken wat ik in mijn onbezonnenheid zoo overmoedig had verstooten. Ik stond op en wandelde door de kamer en voelde geen vermoeinis meer; ik richtte het hoofd omhoog en keek in den hemel die helderblauw was en heel, heel diep; mijn

polsen sloegen sneller, mijn bloed stroomde warm; in deze lente bloeide gansch mijne jeugd.

Na dien laatsten hoogen triller had het lied stil gezwegen, maar de trillingen rimpelden voort over de straks zoo loome omgeving, overal leven wekkend en luchtig geluid. Een kar klingelde voorbij beneên op de straat, eene vlucht musschen steeg omhoog uit de boomenkruinen van het 'lycée Henri IV' en hun geschetter klonk over de daken heen tot in mijne kamer. Op een portaal spritste de straal van een waterkraan en daarna hoorde ik voetengeslef op den trap en klotsend gerammel van wateremmers.

Van den gevel aan den overkant der straat, nu beschaduwd, stonden de meeste vensters open; vóór vele was het gordijn neergelaten maar bij andere dook mijn blik de half duistere kamer binnen, onderscheidde de witte vlekking van

linnengoed of het glimmen van gepolijst metaal. Voor de eerste maal sinds de lange dagen dat ik hier reeds woonde, stelde ik belang in al het leven dat daar zoo naakt voor mij open lag: het arme leven van kleine luidjes uit een groote stad. Een verdiep lager zat eene vrouw voor 't open raam bezig aan wat verstelwerk, drie vensters verder speelden twee kinderen aan een tafel, elders zat een oud man zijn krant te lezen met mummelend kinne-gebaar; en, juist vóór mij, in 't venster van een der zolderkamertjes dat even als 't mijne nauwelijks boven de breede dakgoot kwam uitkijken, tintelde weer plots de glimlach van de zonnige meisjes-stem; ditmaal was 't een dier oude volksliedjes, zoo licht en ondeugend en toch zoo teer als ware 't slechts gepast voor den mond eener lachende grizette.

Nu zag ik haar ook bewegen in 't ka-

mertje lijk een vogel in zijn kooi, een slank midinetje dat met sierlijk gebaar juist een vlammende roos in het donkere haar prikte, zich dan even bewonderde vóór een stukje spiegel; weer kwam ze nu aan 't venster voor een tafeltje dat ik beladen zag met linten entulle en gaas en allerlei, doosjes en stijf-selpotten en ijzerendraad.

Boven de warm donzige ronding van den naakten hals zag ik een fijn bleek gezichtje met groote vragende oogen, donker streelend lijk glanzende fluweel. Zij zat daar zoo mooi in het leelijk raam op het vuil zinken dak, haar bloote armen regen zoo lenig vlug den onzichtbaren draad, het lied parelde zoo helder tusschen de roode lippen, zij zag er heelemaal zoo lief uit in het eenvoudige laag uitgesneden kleedtje, een kralensnoer rond den hals, dat ik om haar te bewonderen mijn arbeid vergat,; dat zij in mij

een heele nieuwe wereld wekte van schoonheid en poëzie, als voelde ik nu eerst dat er een leven vol lachende liefde voor mij openlag,.

Ik voelde het geluk van daar dicht bij mij te weten, een allerliefste meisje dat schoonheid wist te leggen in de minste harer bewegingen. Zonder opzien werkte zij voort aan den teeren feeën-arbeid, hare handen in eene vlugge wonder-doening waar ik niets van begreep. En eindelijk toch keek ze ook eens op: zij moest me zien, hier in het open raam vlak tegenover het hare, wij beiden alleen in de hoogte boven de wereld die zich verdrong beneên in de straat.

Een beetje verrast keek zij een oogenblik hoe ik haar zoo dwaas stond te bewonderen, slechts oogen had voor haar en heel haar gedoe; dan, onbevangen lijk ieder recht midinetje, knikte ze mij lachend toe, scheen zelfs geneigd een

gesprek te beginnen, waar ze zich van liet afschrikken door de breedte der straat. Weer wipte ze weg van haar stoel om in de kamer ergens een nieuw lintje te krijgen, wierp in 't voorbijgaan een blik in den spiegel nu ze zich een bewonderaar wist, en dan begon het opnieuw: een heel oud volksliedje dit maal, eene ballade uit I'lle de France, zoo oud of al de poezie van een volk zich in 't lied had overgezet.

Zoo kort had dit heele tooneeltje geduurd, zoo dwaas verdiept stond ik haar nog te bewonderen, dat ik er zelfs niet aan had gedacht den groet te beantwoorden, dat ik daar bleef staan als een onnoozele straatjongen die bloost als een meisje hem in de oogen kijkt. Beschaamd over mijne bedeesdheid en kwaad op me zelf vluchtte ik weg, ging opnieuw aan 't werk zonder te durven opkijken na mijn onvergeeflijke lompheid.

Maar in mijn hart bleef het lentelied voort zingen, dat daar had weerklonken uit het kleine kamertje aan den overkant; het deed mij alles rooskleurig inzien, verlichtte den vervelenden langdradigen kompilatie-arbeid waaraan ik was gaan voortwerken met een ijver dien ik mij nog nimmer had gekend. De droog wetenschappelijke werken waaruit ik de inhoudstafel excerpeerde, schenen mij niet langer doodelijk verstompend; de barbaarsch wetenschappelijke terminologie waarvan ik telkens in technische woordenboeken de nauwkeurige beteekenis moest opzoeken, werd minder duister en minder ingewikkeld; heel dien lastigen arbeid viel mij lichter, slechts door de aanwezigheid van een naaistertje dat me even had toegeknikt.

Wanneer rond zes uur de bedrijvigheid der straat weer een hoogtepunt bereikte, staakte ik mijn arbeid om te

gaan dineeren en daarna weer tot laat in den avend verder te arbeiden in de de openbare bibliotheek. Tevreden over het afgedane werk, raapte ik mijn papieren bijeen en keek nog eens door het raam: nog stond het venster ginder open, nog stond ervoor het volgeladene werktafelje, maar de lieve verschijning die mij zoozeer had opgebeurd was weg. Mijn blik doorzag het gansche kamertje, doodsch nu, zonder haar die het straks heelemaal vulde met hare meisjesjeugd. Tegenover het raam blankte de helderheid van een bed; een nachttafeltje dan dat wegdonkerde naar den hoek waarop de melk-witte klaarte van het waschgerij, eene tafel nog en een paar stoelen; een arm zolderkamertje niet grooter of beter dan 't mijne, maar zooveel klaarder door de kleinigheden waarmede eene vrouwenhand innigheid en warmte scheppen kan: eenige platen uit

goedkoope illustraties of modebladen kleurden vroolijk den muur; op de schouw stond tusschen een pleisteren madonna-beeldje en een teer slank bloemenvaasje, een leelijke porceleinen groep die Paul en Virginie moest voorstellen; de mooie donkere roos die ze daar straks zoo koket achter het oor had geprikt pronkte nu in een waterflesch midden op het werktafeltje.

Terwijl ik den trap afdaalde, dien vuilen groezeligen trap van alle Parijsche ‘hôtels-meublés’ van minderen rang, voelde ik mij opgewekt en voldaan na den wel-volbrachten dag; ik voelde de behoefte het dorre van den vervelenden arbeid van mij af te spoelen in het rijke leven der straat, mij te wentelen in al die bedrijvigheid, zelf slechts een deeltje te worden in al dat groote leven.

De Mouffetard-straat had weer haar gewoon uitzicht van smalle volkrijke

ader uit een oude buurt. Talrijk gingen de paren voorbij, dicht omstrengeld, de heupen wiegend in één gang, armen om de schouders geslagen, armen om de lenden, armen om het midden, zwaar van verlangen dicht tegen elkander aangedrukt, lustig pratend en lachend of zwijgende oog in oog, verloren in de menigte en slechts om elkander bekommerd. Met een blik van afgunst oogde ik ze na, die magazijn-jongens of kruideniersbedienden wier geluk mij zoo groot, zoo onbereikbaar scheen. En toch, gansch de straat dwarrelde vol van dergelijke figuurtjes, goddelijk teer, allen even lief als het fleuristje van over mijn raam, allen met in ieder gebaar, in iedere beweging het koket aanvallige dat zelfs de minste Parisienne kenmerkt. Reeds een genot was het ze daar te zien gaan, veerkrachtig en soepel, huppelend zich een weg banend

door de dichte menigte; het slank gebaar te bewonderen waarmee ze 't kleed ophieven, even toonend de witte froezeling van ondergoed bij 't overstappen van het voetpad.

Het speet me bijna van al dat leven te scheiden om rechts een nog smallere zijsteeg in te slaan, die me na een korten weg tusschen hooge oude gevels, met trappen op en trappen af, weer bracht in eene der breede nieuw gebouwde straten van het moderne quartier Latin. Ook hier, in het kleine goedkoope restaurant waar ik iederen avend rond het diner-uur samentrof met sjofele Russische studenten en langharige gedébrailleerde râpins, merkte ik den invloed der zwoele liefdes-atmosfeer van den lentedag. Boven de kleine bruin geverfde tafeltjes waarop de blankheid der borden uitrondde, vlokten de hoofden bij paren bijeen: bandeaux en

chignons, zwarte en blonde, waarin de heldere kleur van een lint of een bloem vlamde negen vertrouwelijk, innig warm voorover naar artisten-koppen en studenten-petten; boven het gegons der stemmen, het geroep der kellners, het gerammel op de borden van vorken en messen, schaterde het lachen, dat opsteeg als een vuurpijl, knetterend uiteen spatte tegen de donkerende zoldering der restauratiezaal.

Liever dan nu terstond in de bibliotheek te gaan voortwerken, straks wat langer gebleven; ik daalde de Gay-Lussacstraat af naar den boulevard Saint-Michel tot voor het traliehek van den Luxembourg. Door de dreven hoorde men de ‘couvre-feu’ slaan die de bezoekers verwittigde dat de tuin ging gesloten worden; langs de poort, waar een planton wacht hield stroomden zij buiten bij kleine groepjes die een

oogenblik het voetpad vulden, dan verloren liepen in de voorbijgangers, rechts den boulevard op, links naar den Odeon en naar Vaugirard.

Van de pas besproeide straat steeg eene frissche koelte naar omhoog de duisternis te gemoet, die zachtjes aan door de kruinen der boomen begon te nevelen, als een heel fijne regen die grijzig mauve een web ging weven over de gansche straat, hier en daar verbroken door het spetterend licht in de groote koffiehuizen van den rechterkant: Soufflot, Pantheon en Vachette. Het was als hing erin de lucht van dezen zomeravond een atmosfeer van wellust en liefde die de menschen bedwelmend het bloed naar de slapen joeg, en mij zenuwachtig gelukkig maakte. Na den heeten arbeidsdag stroomde de boulevard vol volk: exotieken met vreemd-uitziende gezichten, Russische meisjes-studenten

herkenbaar aan hun bandeaux en effene bloeze zonder eenig versiersel; artiesten in zwart fluweelen kostuum met het baretje in den nek, leerlingen uit de ‘Ecole des Beaux Arts’ met breede broeken en suikerbroodvormige hoeden, schrijvers en journalisten, allen met iets eigenaardigs in hun kostuum, heel de vreemde diverse wereld van den Boul' Miche.

En allen met hun meisjes: studente-vrouwtjes, modelletjes, midinetjes aan den arm; zij wandelden voorbij of zaten aan de terrassen der koffiehuizen, vroolijk pratend, of staarden droomend voor zich uit, het hoofd wiegend naar 't golven der smachtende tziganenwalzen. Met wit bepoeierd gezicht waarin donkere nog door kohl vergrootte oogen brandden, gingen talrijke demimondaines voorbij met lokkend rokken-geruisch, lijk eene golf wellust

hunne fijn geparfumeerde atmosfeer achter latend; groepen heeren wandelden voorbij in blauwe wolken sigaren-rook, schertsend en mooi-doend tegen elkaar. Voor een oogenblik soms volgde mijn blik een verliefd paar, ware 't slechts om in te ademen den wellust die van hen uitstraalde. Het was als merkte ik nu voor 't eerst de gracie en de aanvalligheid die mij overal omringden, die het eigenaardig koket vrouwenkarakter gaven aan de groote stad.

Overal dezelfde bedwelming: op eene bank zoende een schooljongen nog in het blauwe uniform van ‘lycéen’ een meisje in korte jurk dat hem met gulzigen arm tegen zich aantrok; ze mocht slechts voor een oogenblik op straat zoo laat in den avend, want het saamgeknepen vuistje hield de avend-krant die ze juist was gaan halen. Ik kon niet langer: door ieder ader, door ieder vezel

voelde ik mijn jeugdig leven trillen; meeleven moest ik, mij laten medeslepen door de machtige golvingen leven en liefde. Sterk voelde ik in mij het genot jong te zijn, te kunnen lief hebben, te staan in dit volle leven. Den Boul' Miche daalde ik af in 't zuiver genot te gaan en te leven; ik ging tot aan de Seine waar ik staan bleef op de brug, starend in de verte naar 't in grijzigen hemel opdonkerend zusterpaar Notre-Dametorens; dan, genietend van iedere diepe ademhaling, steeg ik terug den boulevard op, keerde door de breede Soufflot-straat over het eenzame Panthéon-plein naar de ‘Bibliothèque Sainte Geneviève’ waar ik tot tegen het sluitingsuur arbeiden bleef.

II

Het eerste wat ik nu deed als ik 's morgends vroeg ontwaakte was het venster open slaan om uit te kijken naar mijn lieve buurmeisje aan den overkant. Hier boven lichtte alles reeds van zon maar beneên doomde nog een blauwe nevel over de diepte der stad. Mijn gevel waarop frissche schaduw lag, moest daar staan als een hooge donkerblauwe muur wijl die van den overkant hel beschenen stond in gulden witheid, uitstralend de hitte waartegen de bewoners gepoogd hadden zich te verweren met neergelaten rolgordijntjes of armoedig voor de ruiten gespeld krantenpapier.

Lang duurde 't gewoonlijk eer er achter de talrijke vensters die eentonig den vuilen muur doorboorden het eerste teeken van leven zichtbaar werd. Nog sliep de groote huurkazerne met de tallooze levens van zooveel verschillende gezinnen, als ik, eerst onlangs aangekomen vreemdeling, reeds lang aan 't werken was met een hier onbekende vroegtijdigheid. Heel stil, om de nog slapende buren niet te storen, beredderde ik mijn kamer; ging een verdiep lager - de waterleiding reikte niet tot aan de arme bewoners van 't bovenste - water halen op het portaal, voorzichtig, blootvoets over den krakenden trap, voorzichtig voor 't al te hevige stroelen der kraan; heel stil opdat niet een der meer betalende huurders tegen mij mocht reklameeren bij den concierge die, brutaal tegenover arme bewoners, me spoedig de huur zou hebben opgezegd.

Op het steeds rookende alkoollampje zette ik een waterige kop koffie, sneed me van het uitgedroogd brood van den vorigen dag volgens oudvaderlandsche manier een paar boterhammen: arme onhandige dingen die langs den eenen kant twee vingers dik, lang den anderen in een dun sneedje verkruimelden en at zoo mijn karig ontbijt.

Maar de arbeid wachtte. Ik voelde hem niet meer als het vervelend, verstompend geestesafbeulen, doch als den arbeid die, hoe schraaltjes ook betaald, mij liet leven met de fierheid het brood te verdienen van iederen dag; nu eerst sedert daar achter het neergelaten gordijn van 't zoldervenster voor mij het jonge lied zong van lente en liefde. Ik schoof de met boeken en papieren beladen tafel vóór het open raam waardoor van over de daken wat laatste morgenkoelte toewoei en verdiepte mij weer

ijverig in de lezing van het o! zoo belangwekkend en geleerd werk, moeizaam mijn weg zoekend door al de kronkelpaden van den duitschen volzin, wiens essentie ik moest distilleeren tot een klaar stroompje wetenschappelijk fransch.

Telkens ik het hoofd ophief om een aanteekening neer te pennen of mijn toevlucht moest nemen tot het woordenboek, gleed mijn blik over de papieren heen naar het gesloten venster-vierkant, waar in de loome atmosfeer van den vorigen dag plots voor mij een straal lichtte van heldere hoop.

Gelijk beneên het straatleven toenam, ontwaakten nu ook in huis de geluiden van iederen dag: voeten schoven over den planken vloer, deuren werden geopend en gesloten, trappen kraakten, ruischend stroomde het water uit de kranen, gangen dreunden onder den stap van zwaargeschoeiden voet. Achter de vensters

van den gevel die zoolang dood was gebleven schoven schaduwen in druk bedrijf; gordijntjes werden schokkend omhoog getrokken en in 't raam staarden gezwollen slaapdronken gezichten, omkransd met verstreuvelde haarbossen boven witte of bontgeruite hemdsmouwen en slap neerhangende slaapjakken; in de kamers begon het dagelijksch beredderen, 't uitkloppen door het raam van beddegoed dat men er wit en bont vlekkend te luchten hing.

Nog immer kwam er niets achter het zoo zeer beloerde raam, terwijl overal nochtans de drukte toenam. Een beetje vóór tien, tegen dat de deuren der Sint Geneviève bibliotheek werden geopend, plooide ik aarzelend en teleurgesteld mijn papieren bijeen die ik met de noodige boeken in het wasdoek sloeg, keek nogmaals om, tot ik dan eindelijk mijn kamer in het slot draaide waarvan

ik den sleutel beneden in de loge van den concierge aan den bestemden nagel hing, om een paar straten verder in de stilte der ruime zalen van de boekerij mijn arbeid te hervatten. Tegen twee uur haaste ik mij terug naar mijn kamer om gedurende het sluitens-uur een stukje te eten, haastig voort te krabben dan tot tegen vier de deuren weer opengingen en ik opnieuw herbegon.

Soms, om de acht dagen, als de aanteekeningen, inhoudsopgaven- en registers een voldoenden omvang hadden bereikt bracht ik deftig mijn extraktwetenschap naar de uitgeversbureelen van het groote encyklopedische woordenboek, waar ik het een ‘sous-secrétaire de la rédaction’ ter hand stelde die er mij een behoorlijk ontvangstbewijs van afleverde waarmee ik een veertiental dagen later kon wederkeeren, om zoo mijn werk was goed bevonden wel te

verstaan, het rijkelijke salaris van ‘un sou la ligne’ in ontvangst te nemen.

Tusschen al die mizeries door, al bleef in den beginne het venster ook eenige dagen lang gesloten, lichtte nog steeds in mijn hart de luchtige verschijning van het meisjesbeeld. Wel wemelde bij morgend en avend achter de vensters het kleine sprankje leven dat menschen-aanwezigheid aanduidt, wel schoof achter het gordijn de slanke schaduw eener vlugge meisjes-gestalte, maar het venster opende niet meer voor een teer-bleek gezicht met donker-lachende oogen noch schaterde er over de daken de jonge stem van een midinetje, zusje van Mimi-Pinson.

Tot eindelijk den derden of den vierden morgend, toen reeds het vlammetje hoop dat in me had opgeflakkerd begon te zinken onder de eentonige ellende van iederen dag, plots het zoldervenster

weer openging en twee lachende oogen in de blauwe morgenlucht staarden, die reeds tot goudlicht begon te tintelen in de vroeg hooge zon. Een stond drong haar blik in de ijl-blauwe hoogte tot zij verblind, het doorschijnende handje als een scherm voor de oogen, de beschaduwde straat onderzocht om dan weer omhoog te kijken waar haar nu eindelijk ontmoette mijn nog wel wat bedeesde, maar toch ook bewonderende groet.

Verwonderd scheen zij een oogenblik te aarzelen om, met lichten blos mij herkennend, weer te groeten in een lach van witte tanden op zwaar gekrulde lip, een lach van hare donkere voluptueus streelende oogen van kokette Parisienne. Dan verdween zij weer in de diepere schaduw der kamer, de duisternis verlevendigend met de gracieus-slanke lijning van een half onderscheiden gebaar; pozeerde in 't verlichte venster, loerend

of ik haar wel bemerkte, den elleboog geleund tegen het raam zoodat de breede mouw der bloeze terug viel op den arm, bloot latend de donzige blankheid tot aan de mat-bleeke ronding van den elleboog. Nog eenmaal groette zij tot afscheid om dan heen te gaan, de kamer levenloos latend in hare afwezigheid. Over de diepte der straat boog ik heen, bekoord, om nog maar even een glans van de lieve gestalte te zien, de lijn van den rilden schouder en de fijn ronde heup. Doch van uit mijn hoogte waren de wriemelende menschjes daar beneden zoo klein en op dit morgend-uur gingen er zoovele midinetjes naar hun atelier, zooveel bedienden naar hun bureel, zooveel werklieden naar hun arbeid, zooveel winkeljuffertjes naar hun magazijn en zooveel kinderen naar de school, dat het beneden op straat zelf al heel moeilijk zou geweest zijn om een enkel

mooi figuurtje in 't oog te houden, en dus wel heelemaal onmogelijk van uit de hoogte van een zesde verdiep.

Iederen morgend nu als ik, mijn werktafeltje vóór het raam geschoven, zenuwachtig wachtend telkens opzag van 't duffe papier, opende na een tijdje wachtens een kleine hand het welbekend venster en klonk er in de morgenlucht een groet tusschen het mooie naaistertje en den verlaten rijmelaar die zoo naïef met zijne kunst was afgekomen naar eene groote stad. Meer was het niet dan een vluchtig ‘bonjour’, soms nog vervaagd door het straatgedruisch; maar iederen morgend draalde mijn gebuurtje langer, opende nu van af haar eerste ontwaken reeds het raam waar zij telkens terug bij kwam, nu eens om naar beneden te kijken, of naar het woud schouwen boven de zinken daken, of den hoogen Clovis-toren of een paar

onzichtbare musschen tjilpend ergens in eene breede dakgoot. Iederen keer loerde zij verstolen naar den bedeesden jongen die ook even dierf opzien om, blozend over zooveel stoutheid - terstond weer neer te buigen over zijn boek. Tot eindelijk het vorderend morgenduur ook haar heenriep met zooveel andere ‘faubouriennes’ die haar werkhuizen opzochten in het midden der stad.

Die glimlach iederen morgend bleef mij bij den ganschen dag door, was een zonnelach op vervelende papieren en duffe woordenboeken, een frisschend windje in de broeiende zalen der boekerij waar heel den namiddag de schroeiende vlakte van het Pantheon-plein hare hitte op weerkaatste, een tintelend straaltje licht in de lage donkere redaktie-bureelen van het woordenboek. Na een paar dagen reeds wist ik 't uur waarop zij

heenging en weerkwam van 't atelier; was ik, als ik 't venster sluiten zag, de zes verdiepen afgestormd om nog op den hoek der straat de lieve gestalte te zien verdwijnen. Dan droomde ik verder van haar den ganschen dag, tot ik 's avends, weergekeerd uit de ‘gargote’ waar ik mijn dagelijksche ‘d'mi portion’ vezelachtigen en taaien ‘boeuf’ verorberde bij 't deegachtige brood en den ‘d'mi sétier de vin’, thuis weer haar pinkelend licht achter het raam ontdekte lijk eene welkome ster in lentenacht.

Maar den Zondag, den eerstvolgenden Zondag was het minder druk daar beneên. Het gewone uur was voorbij en schoon wij elkander reeds tweemaal hadden gegroet en driemaal hadden geglimlacht, bewoog nog hare witte gestalte op den donkeren kamerwand en lijnden hare armen in het bedrijf van het Zondag-toilet. Mooi nu,

gansch in 't wit, met een rood lint in de donkere haren, sloot zij het venster, dralend naar mij overloerend of die dwaze jongen toch maar immer zou blijven voortwerken op zoo'n mooien zomerdag.

Vlug de boeken in steek gelaten en de deur achter mij toe, daalde ik vier treden te gelijk den trap af, de handen schuivend lanks de glibberige koord die verder uitliep op een grauw ontkleurde leun, naar de diepte spiralend op ieder portaal waar vrouwen in nachtjapon met het melkblikje in de hand en de morgenkrant onder den arm mij uit den weg liepen, waar door een deurspleet drenzerig kindergegrien sijpelde en een andere breed openstond op een man in zijn hemdsmouwen vóór den spiegel.

Toen de straat daar voor mij lag, met in de morgenkoelte die nog door geen zon was verdreven, een vochtige nevel die de gore huizen met een teerblauw

waas omsluierde, zakte plots voor de werkelijkheid mijn heldhaftig besluit. Over het voetpad dat nog vochtig vernist blonk van 't besproeien, stapte het meisje langzaam voort als eene lichtende vlek op de donkere gevels, waartusschen bij elke zijstraat een breede golf goud laaide. Ik zag 't soepel bewegen der slanke gestalte bij iederen tred, het korte jurkje dat spande over de rondte der heup, het doorschijnende bloesje waardoor de roze schemering van haar arm en boven het laag uitgesneden kraagje den mat witten hals, waarop zwart met blauwachtige glanzen den zwaren wrong van het haar met eene bloedend helle karmijn-roode roos; een bleeke hals om te zoenen in de donzig vlokkende krulletjes, lichtjes verwrongen door het omkijken als wou ze vragen: waar blijft hij zoolang?

Neen! ik dierf niet, bewust onhandig

te worden, een lomp ‘provinciaal’ bij zoo'n heerlijk wezentje; en toen ik haar had ingehaald, zoekend naar een voorwendsel om een gesprek aan te knoopen: - het mooie weer of de menschen op straat, aarzelde ik weer, bang om met eene banaliteit te beginnen; schoof dan haastig op 't ander voetpad haar vooruit, schuin omloerend langs waar zij ging.

De straat daalde, met toenemend leven van de winkel gaande vrouwen en pijnlijk omhoog gestuwde fruit- en groenselwagentjes naarmate wij de markt naderden aan de Gobelins. Aan een karretje kocht ik wat kersen ‘deux sous de cerises’, wachtte een stond om het meisje weer voor te laten. Vlug met kleine stapjes kwam zij aan maar toen ze mij voorbij kwam en over den schouder wegblikkend met pruilmondje bemerkte hoe ik bedeesd de oogen weer had neergeslagen zonder haar te durven

aanspreken keerde zij zich om met een licht blosje en een tintje van spot in de stem om wat kersen te vragen die zij zonder antwoord te wachten, onbekommerd wegsnoepte, lachend:

‘Vous permettez, Monsieur?’

Maar na die eerste stoutmoedigheid, het ‘aplomb’ van ieder recht midinetje waarmee ze mij zoo zeer had verbluft, bloosde zij ook vuurrood, even bedremmeld als ik zelf, die haar stamelend deed verstaan hoe gelukkig ik was al mijn kersen met een zoo lief meisje te kunnen deelen. Dit half mislukte kompliment, dat zij aannam als een haar rechtmatig toekomende hulde, gaf haar weer al de kranigheid terug, deed haar weervinden den lach die mijzelve ook op mijn gemak stelde. Ik begreep dat het zoo goed was, dat er nu kennis was aangeknoopt; wij glimlachten beiden, gelukkig dat het eindelijk zoo ver was gebracht.

De woorden kwamen nu van zelf! over het weer en den morgend en 't aankomende leven op straat. Ik begreep dat ik toelating moest vragen om haar een eindje te vergezellen; vroeg waar zij heenging, zoo alleen in den morgend.

- Zeker mocht ik meêgaan, ze wist zelf niet waarheen. De lucht was zoo helder vandaag en de hemel zoo blauw dat ze 't niet langer had uitgehouden op het duffe zolderkamertje, nu dat het Zondag was en ze voor een enkel maal niet naar het atelier moest. Heelde week door verveelde zij zich in een der groote magazijnen van rond de Rivolistraat, in een laag entresol, neergebogen over de lange werktafels waarrond zooveel luchtige Parisiennetjes dagelijks uren lang hunne brooddronkenheid moeten intoomen onder het strenge oog der ‘première’. Van hare Zondagsvrijheid wilde zij gebruik maken om reeds vroeg een

wandeling te doen; naar een stadstuintje wilde zij, den Square Monge of den Jardin des Plantes of den Luxembourg. Straks tegen den middag kwam daar te veel volk: wandelaars en renteniers, en vreemdelingen en kindermeiden en schooljongens en soldaten, maar nu bleef het er nog wel een poosje heel rustig en stil.

Zij babbelde in één adem voort, zonder dat ik zelfs een woordje hoefde te zeggen, ongedwongen en gemeenzaam in dat helder zangerig dialekt der Parijsche ‘faubourgs’.

Over de Gobelinstraat, door de drukte van het marktgewoel, de zich rond kraampjes en wagentjes verdringende bonte warreling huismoeders en huisvaders die inkoopen deden, gingen wij naar het schrale stadstuintje, verloren hoekje groen samengeschrompeld tusschen al die hooge huizen. Op het grint

tusschen vuil krantenpapier, kersepitten en vruchten-schillen stoeiden brutaal tjilpende musschen die ons aan 't lachen brachten lijk twee kinderen die wij ook nog waren.

Vertrouwelijk schoven wij naast elkaar op een stofferig ontkleurde bank, onbevangen na de eerste schuchterheid van 't ontmoeten daar straks. Wij dachten niet meer aan het leven dat ons wachtte op eng besloten dakkamertjes noch aan de droeve omgeving van het arme stadskwartier; wij waren gelukkig van bij elkander te zijn, gelukkig om de lente die lachte in den hemel, gelukkig om de liefde die lachte in ons hart.

Nu vertelden wij ook hoe wij elkaar reeds een poosje kenden, dadelijk elkander hadden opgemerkt in ons zoldervenstertje en hoe blij we toch waren eindelijk als goede buren te hebben kennis aangeknoopt. En ik verhaalde van dien

loomen namiddag, toen haar liedje tot mij was doorgedrongen lijk een straal hoop in de lange moeë dagenreeks die ik hier eenzaam en verlaten doorbracht, verre van allen die mij lief waren en waarvan ik nu nog wel lange jaren verwijderd zou blijven. En ik vertelde hoe lief ik haar toen reeds had gevonden terwijl zij mij stellig niet eens had opgemerkt. Maar zij bekende hoe zij lang daarvoor reeds had gelet op dien vreemden jongen die er altijd zoo stil uitzag en wien 't maar nimmer in 't hoofd scheen te willen komen, dat een allerliefste Parisiennetje belangstellend naar hem keek.

Lijk onze ontboezemingen zoo zachtjes op sentimenteel terrein overgleden, voelden wij ook meer hinderend de toenemende drukte van het volkrijk kwartier tegen ons aanspoelen; voelden wij de behoefte aan meer eenzaamheid, aan

een stiller plek. Luid drongen de geruchten der markt, met boven het algemeen gegons de scherpe kreten der verkoopers, tot ons door om alle innigheid uit dit hoekje te verjagen. Zwaarbeladen huisvrouwen kwamen voorbij, het lijf schuin zeulend aan den volgeladen korf, drenzende kinderen achter zich aan slepend vastgeklampt aan den schort. Het klassieke: ‘des choux, des navets, des carottes!’ vanal de Jérôme Crainquebille kwam ons onaangenaam storen in het zacht gefluister der naderende bekentenissen. Neen, hier was niet het rustig plekje waarvan we hadden gedroomd in duffe kamer-atmosfeer, klein hoekje tuin met de vrede van beschermend wuivende bladertrossen, gunstig voor verliefde keuvelingen.

Zouden we niet een ander park gaan opzoeken hier in den omtrek, den Luxembourg of den Jardin des plantes; wij

aarzelden tusschen beiden; de laatste was dichter bij en eenzamer, maar de Luxembourg was mooier en inniger en zeker ook nog wel rustig zoo vroeg in den morgen.

Weer gingen wij de luidruchtige menigte door; eerst een paar arme straatjes nog, om uit te komen in de breede kalme Claude-Bernardstraat die zachtjes steeg naar de dan weer schuin op den Boul' Miche neerdalende Guy-Lussacstraat, tot recht voor den ingang van den Luxembourg.

Zij liep een weinig voorop, het gezicht half naar mij toegewend zoodat ik de fijne lijn van haar profiel kon bewonderen; ik volgde, een beetje onhandig om met een zoo mooi meisje over straat te gaan. Heel teer zag zij er uit en zacht. Ik bewonderde haar fijn slank lijfje, de ronding harer heupen, de freele schouders onder het bloesje dat heel laag bloot

liet de zon-doordrenkte huid waarop het streepje kleurde van een kralensnoer; ik ademde den vrouwengeur die achter haar aandreef, een geur van parfum, poudre de riz en van haar frissche meisjeslichaam; ik ging in de deining van haar stap, den korten vluggen pas eener kleine trottin.

Den boulevard over, het groote hek door, waarbij er een planton op wacht stond in de schaduw van zijn schildwachthuisje bij de reeds warme morgenzon, gingen wij door de groote dreef waar van uit de boomenkruinen de stilte op ons neerzijpelde; zij bouwde een muur van groen waardoor de stadsgeruchten slechts verdoofd tot ons overklonken. Tusschen de stammen schemerden paviljoenen en kiosken met daarrond opeen gestapelde bergen witte tuinstoeltjes waarop straks de mooie dames het concert der ‘garde républicaine’ zouden toeluisteren, maar

verder werd de tuin reiner, zonder al die leelijke dingen, met recht lijnende hoogstammige dreven onder viool-blauwe schaduwkruinen langs zonbeschenen grasperken waarop, tegen het helle geel en groen, geranium- en azaleaperken vlamden en op het donker blauw der boschjes het helder marmer vlekte van goden en godinnen.

Wij wandelden tot aan het groot halve-maanvormig terras der koninginnen; op de vierkanten voetstukken waarvan er enkelen hun beelden misten, trachtten wij de half uitgevaagde opschriften te ontcijferen: Blanche de Castille, Eléonore d'Aquitaine, Anne de Bretagne... namen die als vage herinneringen uit ver verleden tot ons opklonken met de poezie van het half bekende; mooier nog, en beter bekend, leefden in ons op de hier vergeten namen van

Agnes Sorel, Diane de Poitiers en van de schoone Gabrielle...

Beneden het terras, tusschen de soldaatjes-reien geschoren oranjeboomen in witte kuipen vlekte blauwgrijs het groote achthoekig bassijn, met in de lentezon duizenden straalschitteringetjes in ieder kabbelend baartje dat schuimvlokkend uitstierf op den marmeren rand. In het midden fonteinde slank de dunne waterstraal, buigend onder de streeling van den wind, een kuivend witte nevel waarin een zonnestraal brak in de tintelende kleuren van een regenboog. Daar achter verhief zich weer het ander terras met verder onder dicht gebladert donkere golvingen van blauw en purper tot mauve en hyacinth en violet, waartusschen in laaiend goud een zon beschenen stam oplichtte.

Haar arm onder den mijnen geschoven, daalden wij de trappen af, zwijgend

beiden in de plechtige stilte; over het grintpad wandelden wij tot aan de kom op wier rand wij ons neerzetten om peinzend met de vingeren door het opaalgroene water te roeien. Maar de steeds heviger wordende hitte der zomerzon, die op het grint-vlak blaakte, verjoeg ons naar de koele schaduw der dreven. Links lag het voor 't publiek afgesloten gedeelte van den tuin en daarachter den grooten ernstigen gevel van het Luxemburg-paleis.

Om het zwijgen te breken, vertelde ik mijn gezellinetje de geschiedenis van het oude gebouw dat onder de ‘Terreur’ werd herschapen tot een gevangenis, waar de hoofsche markiezen en markiezinnetjes hunne laatste galante ‘liaisons’ aanknoopten, die slechts zouden verbroken worden door het dekreet van het ‘Comité du salut public’ dat een der minnaars, of soms ook beiden, zou over-

leveren in de handen van ‘Monsieur Sanson’. En ik vertelde hoe hierin denzelfden tuin de mooie Lucile had rondgedwaald, de jonge vrouw van Camille Desmoulins, angstig omhoog turend om daar aan een venster het gezicht te ontdekken van den beminden man.

Lijk ze waren blijven hangen in mijn geheugen citeerde ik de hartstochtelijke zinnen uit den laatsten brief van Camille: ‘Adieu, Lucile, ma chère Lucile; mes mains liées t'embrassent et ma tête séparée repose encore sur toi ses yeux mourants.’

Een oogenblik zweefden de oogen van het meisje, wijl ik haar warme lichaampje tegen mij aan voelde leunen, langs den grauwen gevel, als meende zij het bleeke gezicht te zien verschijnen van den jongen revolutionnair, omkransd met de lange bruine lokken die hij zoo woest achteruitwierp, wanneer hij zijne vlam-

mende reden uitsprak in het Palais-Royal, daar in een dier vensters waar zich nu slechts de silhouet vertoonde van een kaalhoofdig senator of een deftig met grooten penning op de borst bengelenden deurwaarder. Een beetje ontroerd toch om zoo'n mooie liefdeshistorie richtten de groote donkere meisjes-oogen zich naar mij, half-verwonderd als wilden zij vragen waar ik zulke vreemde geschiedenissen ging zoeken wanneer wij blijkbaar toch ander dingen te zeggen hadden.

Schalkjes merkte zij op:

'Ah! que vous êtes savant, Monsieur!'

Onder den blader-koepel der dreef zagen wij in de verte door het hek der poort de eenzame Vaugirard-straat waar eene ledige omnibus verdoofd schokkend heenreed. Het sloeg negen uur op den weinig verwijderden Saint-Sulpice-toren. Minstens een paar uur

nog zou 't aanloopen eer de Zondagmenigte de dreven zou innemen terwijl de muziek der republikeinsche wacht met schetterende oorlogs-marschen de stilte zou verjagen. Nog sluimerde de tuin en verder de gansche stad in Zondagmorgenrust. Aan de Medicis-fontein, waar anders zooveel leelijke Engelsche en Amerikaansche ‘misses’ zitten te schilderen, nevens ‘rapins’ uit de ‘École des Beaux Arts’ trippelden talrijke vogels op de in festoenen neerhangende slingerplanten en rond het watervlak. Het getjilp klonk tusschen 't zacht geruisch van 't water, dat van de rots waarop de ijverzuchtige Polypheem Acis en Galathea beloert, in het rimpelende bassijn droppelde.

Hier was het eenzaam en frisch onder het dichte bladerdak bij den koelenden adem van het zingend water. Geen wandelaar op het brandend grint der

wegen. Als smeltend goud regende het zonnelicht door de geel-groendoorschijnende bladeren, vlamde in ronde gulden vlekken op de blauwe schaduw. Wij vonden eene gastvrije bank en, dicht tegen elkander aangedrukt keken wij naar het zwarte water, den blauwen hemel en den gulden zonneschijn. Lijk wij nu over ons voelden komen de innige wijding van die stille stonde vloeiden de woorden ook zacht lijk het zingend water en ik wist te zeggen hoe lief ik haar had, zoo heel, heel lief, van af dien eersten dag dat ik haar had gezien; en ik zoende hare mooie handjes en de vingertoppen met de zwarte puntjes van het prikken der naald. Terwijl zij het hoofd achterover leunend toeluisterde, starend naar een zonnestraal die door het bladergewelf viel, herhaalde ik maar immer door hoe innig lief ik haar toch had en zoende

hare donkere oogen en het hijgend kuiltje van haar naakten hals.

III

Eigenlijk hiet ze Marcelle, vertelde ze, maar als herinnering aan de kersen die ons eens zoo gelukkig hadden saamgekoppeld, doopte ik haar Cérisette, wat zij heel wat mooier vond en zoo bleef haar die naam. Lijk zooveel andere jonge meisjes te Parijs leefde zij gansch alleen ‘parce que sa mère a' f' sait la noce et qu' son père la battait’. Die hoorden ergens thuis aan den ‘Gros Caillou’, waar wist zij zelf niet juist, zoo dikwijls verhuisden ze en zoolang was 't geleden reeds sedert zij heenging, een avond toen haar vader dronken thuis kwam en de kamer weer eens ledig

vond; maanden geleden reeds toen zij zelve nog ‘trottin’ was in een modemagazijn. Eerst was zij bij een vriendinnetje gaan inwonen dat op denzelfden winkel werkte, later had zij een tijdje met een ‘amant’ gehuisd en dan heel alleen. Thuis kommerde men zich zoo weinig om haar dat vader zich al eerst niet de moeite had gegeven in den winkel waar zij werkte te vragen waar zijn dochter gebleven was.

Van af het eerste oogenblik reeds had Cérisette mij dit alles verteld, met de onbekommerde mededeelzaamheid die heerscht in groote-stadskwartieren waar schande en mizerie elkander opvolgen met het brood van iederen dag; de ellende en de schande die, wanneer ik de vijf verdiepen der huurkazerne besteeg, mij dagelijks ontmoetten op vuile trapportalen, mij aankeken uit open gebleven deuren, mij in 't oor klonken

van achter dunne beschotten tusschen gekijf en gevloek.

Zelf verhaalde ik hoe ik hier pas enkele maanden geleden was aangekomen met het hart en het hoofd vol grootsche plannen, die ach zoo spoedig waren vervlogen in de werkelijkheid, terwijl ginder verre in het zon beschenen heideland een lachend ouderlijk huis op mij wachtte - waar ik misschien nimmermeer zou wederkeeren. Luid lachte Cérisette over mijne naïveteit, lijk zooveel anderen mijn geluk te willen zoeken hier te 'Pantruche', waar het leven toch zoo bitter wreed is voor arme menschen; nog wel een beetje onnoozel vond zij mij, zoo 'savant' als ik was en zoo gansch alleen, niet eenige mooie dame te hebben ontdekt die in mijn lot had belang gesteld; nog veel vreemder vond zij het hoe ik hier nu reeds maanden lang kon wonen zonder 'petite amie',

hier waar trottins en midinetjes toch zoo uitgeslapen zijn en onmiddellijk hadden moeten bemerken hoe aardig ik er uitzag.

Als rechte Parisienne die nimmer het kwartier verlaat waarin zij woont, kon zij in hare naïveteit bijna niet begrijpen hoe het mogelijk was van zoo verre te komen en vroeg mij of er in mijn land ook wouden waren lijk het ‘Bois de Boulogne’ en velden zoo groot als de ‘pelouse’ van Longchamps.

's Morgens, nadat ik zelf reeds een poosje had gearbeid, vergezelde ik nu Cérisette naar den groote modewinkel waar zij werkte, dicht bij de Rivoli-straat; eerst een klein eindje slechts, een paar straten ver, alsof ik bij toeval juist denzelfden weg op moest, ontmoetten wij elkander voor het huis, eenige oogenblikken nadat wij van uit het venster goeden morgen hadden geknikt; wij

gingen samen de smalle drukke Descartes-straat door, dan de oude stille Clovisstraat, tusschen rechts de kerk van ‘Saint Etienne du Mont’ en links het Lycée Louis-le-Grand, het doodsche Pantheon-plein over naar den Boule Miche. Dan daalde ik de boulevards mede af in de morgendrukte die het mij nimmer verveelde te bewonderen terwijl op de straten en voetpaden nog het vochtige vernis der besproeiïng blonk.

Arm in arm gingen wij, om niet gescheiden te worden door den dichten menschenstroom die van de voorsteden naar de middenstad vloeit, de nijvere arbeiders en kleine bedienden die 's morgends vroeg reeds het dagelijksche brood verdienen gaan. Tegen dien stroom in kwamen van de hallen de marchands des quat' saisons met op hun volgeladen karretjes de versnapering bij het ontbijt voor die vroege werkerswereld.

Nog bleven de meeste koffiehuizen gesloten: in een enkel begon men de planten en palmboomen op het terras te plaatsen; in de magazijnen echter heerschte de volle bedrijvigheid van het uitstallen en winkel reinigen. Een eenzame student wandelde vroegtijdig rond om de frische morgenlucht te genieten; een ‘râpin’ met karton en verfdoos onder den arm haastte zich naar den Luxembourg om een morgenzicht te borstelen.

Beneden aan de Saint Michels-brug waar met den Seine-wind ons de geuren toewoeien der op brug en kaai uitgestalde bloemenmarkt, kocht ik voor Cérisette een bouquet à deux sous, meiklokjes of rozen die ik aan haar keursje mocht hechten of die zij zich als eene roode vlam in de donkere haren prikte. Langs den eenen kant de ernstige gebouwen van het Justiciepaleis,

en langs den anderen de benauwende Conciergerie, gingen wij over het Citéeiland waar het een oogenblik minder druk werd om uit te komen op de Châtelet-plaats en dan links de Rivolistraat in te slaan waar wij elkander tot weerziens zoenden.

Eens, toen Cérisette een uurtje vroeger dan gewoonlijk had gedaan, vroeg ze mij haar ook te komen halen wat ik voortaan iederen avond deed; zoo keerden wij ook dan samen naar huis, langzaam slenterend, gelukkig zoo lang mogelijk in elkanders bijzijn te blijven. Dicht tegen haar aangedrukt zoodat ik haar warme jonge lijfje voelde onder de dunne zomerkleeren, bleven wij dralen op eene bank van de Saint-Jacquessquare, bogen samen neer over de leuning der Seine-brug, turend op het donkere water naar het gewemel der vaartuigen en vlugge bateaux-mouches, stegen

dan eindelijk terug naar het Quartier Latin.

Bij vallenden avend had de Boul' Miche weer een gansch ander uitzicht, kreeg de drukte een gansch ander karakter dan de morgen-bedrijvigheid; nu waren er slenteraars die onder de lange schaduwen van boomen en huizen, na de vermoeienis van den dag wat rust in de avend-koelte kwamen zoeken. Vermoeienis lag in den slependen gang der wandelaars met ook wat losheid der bevrijding na de taak van den dag. De haast van daar straks stuwde hen niet meer voort, deed hen dralen bij eene verstrooiïng langs den weg: aan een schitterende winkeluitstalling, aan het terras van een koffiehuis waar de muziek aanstemde, bij een camelot die met lyrischen woordenvloed een nieuw artikel wist aan te prijzen; eene atmosfeer van licht en

feest dreef met den aroom van den mooien zomer-avend over straat, op alles een zacht verkleurend waas spreidend van vrede en rust.

Lijk verliefde kinderen gingen wij door de menigte, vermaakt met het leven dat wij rondom zagen en de bemerkingen die wij elkander toefluisterden; wij praatten over de kleine gebeurtenissen van den dag: zij vertelde de minnarijtjes der vriendinnen van 't atelier, hoe de ‘première’ er vandaag zoo bijzonder slecht gehumeurd uitzag, vond schalksche aanmerkingen op de voorbijgangers, toonde mij aan het terras van Vachette eene kokotte die haar bekend was: nog geen drie maanden geleden werkte zij op een atelier niet verre van het hare en deed nu het ‘trottoir’.

Donker en eenzaam lag het Pantheonplein na de drukke straten die wij zoo juist verlaten hadden en waarvan wij in

de verte, onder het blauw elektrische licht nog vaag het gewemel konden onderscheiden, nog het verdoofde gegons tot ons hoorden komen terwijl het hier zoo doodsch bleef en stil. Op de arduinen trappen van het gebouw zetten wij ons neer; onze handen lagen omstrengeld in haar schoot, haar kopje leunde op mijn schouder zoodat de zware haarwrong warm prikkelend tegen mijn wang drukte en de geur der haren mij benevelde. Zacht neuriede zij een liedje dat zij daar juist had gehoord, soms onderbrekend om zich dichter tegen mij aanvleiend te vragen of ik haar toch wel heel zeker lief had, terwijl het lied nog scheen voort te leven op het donker plein om weg te trillen rond een flikkerende vlam in de verte. Tot het eindelijk laat werd en wij voort moesten naar het benauwde kamertje, waar ik door het open venster nog lang bleef droomen in den zomernacht.

Reeds na de eerste week waren wij zoo onafscheidbaar geworden dat ik haar dag voor dag wegbracht en des avends ook kwam halen aan haar werk. Als zij des morgends langer dan naar gewoonte wegbleef waagde ik het de zes verdiepen naar het zolderkamertje te bestijgen, waar mij dan een zoen het wachten afkortte, terwijl Cérisette nog iets beredderde of te veranderen had aan het toilet. Des avonds wanneer wij thuis kwamen na eerst overal verliefd te hebben rondgeslenterd, draalde Cérisette nog lang alvorens tot den volgenden morgend afscheid te nemen; aan de deur kon zij er maar nimmer toe besluiten binnen te gaan, herhaalde twee driemaal haar laatsten zoen tot zij dan eindelijk toch ging, een beetje teleur gesteld omdat ik maar nimmer op het gedacht wou komen haar naar het kleine kamertje te vergezellen.

Wel moest ik om den tijd in te winnen dien ik al vrijend verloor, des avends een uurtje langer werken; maar sedert ik Cérisette had leeren kennen viel alles mij lichter en gemakkelijker. Niet slechts voelde ik niet langer die nijpende eenzaamheid in de groote stad, ook mijn werk zelf scheen minder lastig en minder inspanning te vergen: de meest ingewikkelde zinnen klaarden op, de dorste wetenschap verlevendigde wanneer ik dacht aan den helderen lach waarmede mijn meisje mij straks ontmoeten zou, aan het gebaar vol overgave waarmee ze mij de lippen zou toereiken. Zoodat niettegenstaande onze lange wandelingen en de niet minder lange uren die ik doorbracht met van Cérisette te droomen, wanneer ik op het einde der week mijne excerpten bracht naar de uitgeversfirma van rond den Boulevard Saint Germain, deze talrijker waren en beter verzorgd.

Reeds kon ik zonder al te veel schade mij een Zondag verlof gunnen waar ik gebruik van maakte om met Cérisette doelloos door de straten te dwalen, die wij zoo samen leerden kennen; want lijk vele Parisiens was zij met hare stad nog minder bekend dan de pas ontscheepte vreemdeling. Buiten het kwartier waar zij woonde kende zij slechts den dagelijkschen weg naar den winkel en de wandeling langs de groote boulevards; een paar malen was zij tot aan het Bois de Boulogne geweest en had een enkelen keer zich gewaagd tot aan de Buttes Chaumont.

Wij zochten de rustig stille plekjes en mooie tuinen. Onder de oude kastanjeboomen waarvan de trillende schaduwen beneden in het water vervloeiden, volgden wij de stille melankolieke kaaien, van af de Tuilerieën tot aan het rustige eiland Saint Louis. Beneden,

tusschen zware muren, vloeide de vlugge stroom waarop het leven der talrijke vaartuigen zonderling afstak bij de rust der straat waar slechts boekenliefhebbers komen snuisteren in de kasten die de verkoopers op de muren der kaai hebben uitgestald.

Wij dwaalden door de rijke kwartieren van rond de Champs Elysées, het kwartier van chikke demi-mondaines waar elastieke automobiels geruischloos door de breede straat schuiven, die verder uitloopt op het groen eener dreef of de koele waterstraal eener fontein in bronzen kom; wij kwamen te Passy waar het zoo rustig is als hoorde men hier niet meer thuis in het drukke Parijs, mits de huizen er nog tuinen hebben en het groen neerhangt over de witte muren van smalle straatjes die schuin naar de glinsterende Seine dalen; wij bezochten de leelijke Batignolles met het mooie park Monceau.

Of wij gingen langs de werkersbuurten van la Villette, Belleville en Ménilmontant met volkrijke straten vol spelende kinderen, waar het op sommige uren van den dag vol loopt van arbeiders in breed fluweelen broek en groenig vaal verschoten boezeroen.

Alvorens naar huis te keeren rustten wij uit in het verouderd romaneske maar toch zoo schilderachtig park der Buttes Chaumont met kunstmatige rotsen en valleien en watervallen.

Des Zondags, als wij beiden den ganschen dag vrij hadden, gingen wij verder tot buiten de stad, vaarden met een bateau-mouche de Seine af tot Meudon waar wij uitgelaten lijk kinderen zingend in het bosch rondliepen of juichend de hellingen afstormden zoodat wij in het hooge gras naar beneden buitelden; tot wij, beladen met takken en bloemen, des avonds naar huis vaarden

met het laatste bootje dat ons afzette aan de bloemenmarkt.

Een ander maal gingen wij langs de Marne die vlug kabbelend tusschen steile oevers vliet, minder grootsch dan de majestueuze Seine maar levendiger en inniger. Talrijke kokette villas kleurden bont de groen begroeide oevers die naar beneden daalden tot aan de rivier, waar Zondag-visschers in wit flanellen pak van onder den grooten stroohoed den rooden dobber in 't oog hielden. Tusschen hooge hagen, langs een smal paadje zoo steil dat onder den voet de kiezels weg rolden, daalden wij naar de rivier onder een regen klokkeklanken, die ergens in een tusschen 't groen verborgen torentje moesten zingen. Niettegenstaande dien dringenden Zondagroep zaten er aan een vastgemeerde pont een drietal meisjes linnen te wasschen. Zoo lustig sloegen zij in het helder

blauwe water, dat om hen heen een fijne regen spatte, waarvan de glinsterende droppels in hun zwarte haren lijk peerlen bleven schitteren; armen en hals waren bloot en door het loshangende jakje kon ik de jonge vaste borstjes zien trillen bij iedere beweging. Cérisette pruilde wel tien minuten lang omdat ik de kleinste, die ons goeden dag had gewenscht, wat al te lang was blijven bewonderen.

Op een eersten Zondag der maand wanneer de waterwerken speelden, namen wij den trein tot Versailles, waar wij den stroom bezoekers door de koude majestatische zalen van het paleis weldra verlieten, om afgezonderd door de heerlijke tuinen te wandelen, tusschen stille watervlekken in marmeren bekkens, die blanke godinnen weerspiegelen en waar bronzen dolfijnen en zeemonsters schuimende waterstralen naar elkander spuiten.

Koud voor al die pracht zonderden wij ons weldra nog meer af van de menigte om alleen te dwalen door minder bezochte dreven, waar wij ons eindelijk onbeschaamd neerzetten op een eenzame bank die misschien de eer had gehad den doorluchtigen Zonnekoning tot rustplaats te dienen.

Na uren langen rit door onafzienbare straten van steeds op elkander volgende voorsteden, afgewisseld met dicht opeengedrongen villas, midden van tuintjes een zakdoek groot, nevens vage gronden en akkers, waar oesterschelpen en oud blik weliger tieren dan het mager gras, bracht een anderen Zondag een tram ons tot Chantilly, een stadje waar meer paardenstallen schijnen te zijn dan menschen-woningen die dan nog slechts bewoond worden door entraineurs, lads, bookmakers en dergelijke sportsmen, terwijl de talrijke villas in den omtrek

het eigendom zijn van rijk geworden jockeys. Wij haastten ons deze straten uit naar het woud van ‘le grand Condé’ die hier zijn jachtgebied had, met een vijver waarin men groote snoeken met zilverblauwen rug snel voorbij ziet schieten.

Maar eindelijk ‘den quatorze Juillet’ wanneer wij beiden drie volle dagen verlof hadden, besloten wij verder dan gewoonlijk ons tochtje uit te strekken, om - de herinnering was er mij van bij gebleven uit de werken van den teeren Gérard de Nerval - dezes streek, in het oude Valois op de boorden der Oise, een der mooiste hoekjes van I'lle de France, het romantische park van Ermenonville te bezoeken. Veel moeite had het mij gekost Cérisette er toe te bewegen om gedurende deze dagen de stad te verlaten, die volop in feest ging zijn, als men des morgends triomfantelijk de ‘revue’ gaat bewonderen en des avonds het

vuurwerk aan den ‘Pont Neuf’; als men heel den nacht door blijft dansen op alle hoeken der straat onder lichtfestoenen van venetiaansche lantaarns en vetpottekens. Zij had er zoo op gerekend mij al deze heerlijkheden te leeren kennen, dat zij slechts met mijn voorstel instemde op mijn stellige verzekering dat wij ditmaal echte bosschen en echte velden zouden zien, waar ik haar zoo dikwijls van gesproken had, en niet de ‘banlieu’ waar bont geschilderde aankondigingen het schoonste deel van het landschap uitmaken en bij elken draai van den weg ons kuierende familiën ontmoetten en geschilderde handen steeds den weg wijzen naar gastvrije herbergen en ‘guingettes’ wier schommels en paardjesmolens de stedelingen van de voortreffelijkheden der vrije lucht overtuigen.

Heel vroeg, toen in het station de naar de hoofdstad afzakkende ‘orphéons’ ons

reeds ontmoetten met wapperende vanen en schetterende muziek, namen wij den trein tot het oude romeinsche stadje Senlis, maar waaruit de nu ook overal pronkende feestvlaggen ons spoedig verjoegen. Langs de breede baan die van Senlis naar Meaux loopt, namen wij een tijd lang den tram, want Ermenonville was nog ver, tot wij eindelijk in het midden van den voornoen afstapten om te voet den weg te volgen onder de oude olmen der groote baan, die wij weldra verlieten voor kleine schilderachtiger zijwegels waar wij spoedig verloren liepen.

Sedert de lange maanden dat ik het ouderlijke huis verlaten had, stond ik voor 't eerst weer in de vrije natuur, een land zoo gansch anders dan het mij bekende: hier was ik in het hartje van Frankrijk, l'Isle de France, de streek van zijne oude koningen, de verfijnde

en bedorven Valois waarvan Clouet het regelmatig ovaal gezicht schilderde met nootjes-bruine oogen en bleek blond haar; het landschap had een frisch klassieke lijn die deed denken aan een ode van Ronsard of aan de kristalheldere poezie der dichters van de pleïade, aan Baïf en Du Bellay; ik voelde mij hier voor de essens zelve van het Fransche landschap zooals in de verzen dier dichters de heldere essens ligt van den Franschen geest. De landlieden die voorbij gingen groetten ons in een taal zoo zuiver dat ik in haar de oudheid hoorde zingen van de streek, de oudheid van haar spraak, de heldere ‘langue d'oïl’.

Het landschap vormde een vlakte, zacht glooiend langs den eenen kant naar de rivier waarvan den anderen oever steiler omhoog rees, donker beboscht met zware wouden die zich ook op de andere heuvelhelling moesten uitstrekken

om samen te loopen met het woud van Chantilly. Op den bodem van het dal spreidde de rivier zich breed uit in zachte bochten tusschen gulden akkers, tallooze dichtbegroeide eilandjes vormend of zich verbreedend tot kleine meren die tusschen boomen en struiken heenschemerden of zich achter hooge populieren verborgen, zoo helder blauw dat men soms niet onderscheidde waar lucht en water aan elkander paalden.

Bijna heelemaal verdoken onder geitenblad en hagedoorn, rees langs den weg soms een klein, in grijzen kalksteen der streek gebouwd huisje met bornput voor de deur en kleinen wijngaard tegen den zonnigen heuvelkant. Volgens oude manier toonde een bundel groen boven de deur de herberg aan, die er zoo verouderd uitzag dat het mij bijna verwonderde in de donkere gelagkamer niet een luidruchtig garde-française te

ontmoeten in blauw kostuum met wit en roode paramenten en een eindje gepoederden staart onder den driekanten steek.

Sedert wij van de groote baan waren afgedwaald, letten wij niet langer op tijd of weg; op goed geluk af dwaalden wij langs mischende velden en tusschen hooge hagen die over onze hoofden samengroeiden; dan weer langs steenachtige wijngaarden aan den zoom van het donker woud of langs geurende heidevlakten, om weer langs manshooge paadjes af te dalen naar de rivier waarin oude boomen voorover helden en hun takken lieten medeslepen in den vloed. Het speet de verrukte Cérisette niet langer het veertiende Juli-feest niet te Parijs te hebben gevierd; slechts als wij langs donkere wegeltjes onder het dichte schaarhout gingen, schoof zij dichter tegen mij aan opdat ik den angst weg zou zoenen.

Wel hondermaal was zij begonnen een reuzenruiker te verzamelen, telkens het voornemen weer in steek latend als haar iets nieuws toelachte.

Vermoeid en hongerig vonden wij eindelijk een oude gezellige herberg, heelemaal verscholen achter lindeboomen en met naar de rivier afzakkenden tuin. Wij besloten er te middagmalen; de gastvrouw, eene oude gerimpelde boerin, ontving ons met een gedienstigheid die wel aantoonde hoe weinig zij aan gasten was gewend; zij noemde ons: monsieur et madame, tot groot genoegen van Cérisette die om haar nieuwen titel te verrechtvaardigen zich wel een heel kwartier lang heel ernstig hield en mij verbood haar te zoenen als de oude vrouw het kon zien.

In de oude eiken eetkamer waarvan de open vensters op den zacht hellenden boomgaard uitgaven, dekte men ons een

hoek der tafel waarrond verscheidene dozijnen gasten gemakkelijk hadden plaats gevonden en diende den gulden eierkoek met den zerp-zoeten prikkelenden wijn der streek; dan uitgerust, vroegen wij den weg naar Ermenonville dat minder verwijderd bleek dan wij na zoo veel ronddwalen hadden mogen verwachten; het lag een beetje verder slechts; eene wandeling van een goed half uur bracht ons tot aan het park dat zich uitstrekte over het door de rivier gevormde dal.

Aangelegd onder den invloed der ideeën van Rousseau, naar wiens beschrijvingen der boschjes van Clarens en La Meillerie in de Nouvelle Heloïse René de Girardin dit park deed bouwen, was het een der romantische tuinen die op het einde der achttiende eeuw de oude statige parken in Lenôtre's stijl zouden vervangen. Wij gingen voorbij

het leelijk kasteel in Louis XIV-trant, dat zijn witten gevel in het water spiegelt en wandelden weldra onder dichte dreven langs den heelemaal in een omlijsting van donker geboomte liggenden grooten vijver. De schaduw van den goeden Jean-Jacques, die hier in dit voor droomers geschikte park zijn laatste dagen had doorgebracht, scheen ons te vergezellen op onzen weg. Van op den breeden steenen trap, waarlangs de groote weg naar beneden daalt, bewonderden wij de uitgestrekte boomgaarden, evenwijdig met breede stille grachten doorkruist; langs den anderen kant opende zich het geboomt voor kunstig berekende vergezichten op groote stille vijvers waarrond slanke populieren op de glooiende heuvelen, op den witten gevel van het kasteel, de kunstmatige rotsen en watervallen die deden denken aan de teer gekleurde nevelige landschappen

van Poussin of Claude Lorrain.

In dit midden gevoelden wij ons wonderlijk verteederd door de anders zoo naïef schijnende zinnebeelden van de philantropische wijsgeeren en encyclopedisten der achttiende eeuw, die men gedacht had niet te mogen ontbreken in het park, dat de menschen immers diende te herinneren aan de schoonheid en goedheid van de natuur. Over een brug van ruwe boomstammen bracht een dichte met rustbanken bezette dreef - de dreef der droomers - ons naar den tempel der Wijsbegeerte, op een kleine hoogte gelegen van waar men den vijver in zijn omlijsting donker groen en in de verte den witten gevel van het kasteel kon zien; hij bestond uit een kleine rotonde door zuilen ondersteund die ieder een wijsgeer moesten verbeelden; om de onvolmaaktheid der menschelijke kennis te

beteekenen had men den tempel onvoltooid gelaten.

Overal ontmoetten wij dergelijke verouderde gevoeligheden waarvan de naïeve bekoring weldra onzen modernen spotgeest wijken deed om ons heelemaal onder de stemming te brengen van deze landschaps-romantiek: het graf van een ‘onbekend jongeling’, een rustplaats voor moeders; een weinig verder, op een eilandje van den vijver, onder hooge weemoedig zingende populieren, vonden wij het graf van Rousseau, ledig echter sedert zijn asch naar het Pantheon was overgebracht, een eenvoudig vierkanten gedenkteeken waarop eene zoogende moeder en andere moeilijker te ontcijferen zinnebeelden.

Cérisette was vermoeid; achter het graf zochten wij een dicht beschut plaatsje. De schaduwen van dichters en droomers dwaalden hier rond; ik ver-

haalde van den zachtmoedigen Jean Jacques en van de mooie ontrouwe madame de Warens; van den teeren dichter der Cydalises, Gerard de Nerval en diens weemoedige liefde voor Aurelia en Sylvie. Uit het bundeltje dat ik had meegedragen las ik zijn zachte verzen voor en die wonder-reine hoofdstukken uit Sylvie, die zoo mooi de plaats zelve beschreven waar wij ons nu bevonden. Cérisette luisterde ontroerd, las over mijn schouder heen en op de teere plaatsen vleide zij zich dichter tegen mij aan en noemende mij ‘son cher poète’. Dan lazen wij oude volksliedjes uit Valois; van enkelen kende zij het wijsje, had ze wel honderd maal gezongen en neuriede ze mij nu voor met half gedempte stem om de stemming niet te stooren van het landschap dat zoo wonderlijk verteederend op ons werkte: het liedje van Nous n'irons plus au bois, van La

Marjolaine en van Les trois gardes Françaises.

De kimmen der westerheuvelen begonnen roos te zien van de zinkende zon. Wij hadden gemeend nog verder te gaan om ook het gedeelte van 't park te bezoeken langs den anderen kant der groote baan, waar ten tijde van Gerard de Nerval nog een oude toren stond die door de schoone Gabrielle d'Estrées moet zijn bewoond; verder op liggen de dorpen met de namen die hij terecht zoo zoetklinkend vind van Chaalis en Othys, doch de donkerder kleuren der heuveltoppen kondigden ons aan dat het tijd werd om heen te gaan.

Zonder veel moeite vonden wij de oude herberg weer waar wij daar straks hadden gemiddagmaald. En daar, in een kamer die uitgaf op den boomgaard waarvan de zware zomergeuren door het open venster tot ons overwoeien, bezat ik

voor de eerste maal het jonge slanke lijfje der kleine Cérisette, onder het gebeeldhouwde baldakijn van een oud Renaissance-bed, waarvan de lakens geurden naar thijm en lavendel. Onder mijn kussen vlekte telkens roos het warme bloed op de blanke huid en ginder, in den maan-beschenen boomgaard, sloeg een nachtegaal.

IV

Sedert dien blij en eersten nacht huisden wij samen als een verliefd gelukkig paar; in den beginne had ik haar iederen avend nog naar de kleine kamer vergezeld, waarnaar wij weerkeerden niet meer na eene lange slentering door de straten, maar nu ongeduldig verliefd; ééns dat zij alleen had moeten huiswaarts keeren terwijl ik in de bibliotheek nog enkele bladzijden afmaken moest, wachtte ze mij ongeduldig, het keursje losgehaakt, waaruit de jonge roos-gepuntte borstjes uitstraalden en onstuimig zoenend trok ze me naar zich toe.

Tot zij op een goeden morgen, na

eene kijfpartij met den concierge, hare zaken bijeenraapte om te verhuizen naar den overkant waar ik haar, toen ik een half uur later thuis kwam, reeds heelemaal ingeburgerd vond: de pleisteren groep van Paul en Virginie prijkte op de schouw tusschen mijn hooge stapels woordenboeken, waarachter doosjes karmijn en poudre-de-riz en reukfleschjes, ordentelijk in een reitje geschikt, hadden plaats gevonden en kleurrijke illustraties reeds op de muren waren gespeld. Gansch de kamer had zij beredderd: op tafel mijn papieren netjes geordend in gelijke stapels, waartusschen in een oud reukfleschje een rozentuil gansch het duffe papier opfrischte terwijl nog meest door hare eigen lieve aanwezigheid het kamertje levendig en zonnig was geworden.

Rond denzelfden tijd verbeterde ook mijn toestand aan het encyclopedische

woordenboek; waarschijnlijk moest men er tevreden over zijn over de geleverde excerpten en inhoudsopgaven want ik klom in graad en werd gepromoveerd tot kompilateur van bio- en bibliografische bijzonderheden over vergeten beroemdheden van derden en van vierden rang. Daar de Sint-Genoveva-bibliotheek mij minder gemakkelijk de noodige bronnen voor dien nieuwen arbeid kon verschaffen, bezocht ik nu de Bibliothèque Nationale die, nog een geluk! dichter gelegen was bij de Rivoli-straat waar zich het atelier van Cérisette bevond.

Zoo zagen wij elkander bijna ieder oogenblik van den dag: samen gingen wij des morgends heen, tot aan den winkel waar ik bij de andere meisjes weldra bekend stond als ‘l'amant à la petite Marcelle’ en waar ons blauw-omkransde oogen ons menige ondeugende

bemerking op den hals haalden die wij slechts beantwoordden met in ieders bijzijn elkander een zoen te geven in volle bewustzijn van ons geluk, een langen zoen die de anderen jaloersch moest maken, beweerde Cérisette. Ook des middags gedurende het korte uurtje vrijheid dat ons gegund werd om te ontbijten, haastten wij ons om elkander weer te vinden in een dier kleine restaurants, zoo talrijk daar in den omtrek der groote magazijnen die op het middaguur de straat met duizenden winkel-juffertjes en bedienden vullen.

Als het weer mooi genoeg was verkozen wij nog boven de vroolijke luidruchtige zaal waar al de schertsende kennissen en vriendinnetjes samen kwamen, ons ontbijt te nemen in open lucht; haastig deed Cérisette de inkoopen in een winkel, eene gaarkeuken, aan het wagentje van een ‘marchand de quat' saisons’,

het brood en den liter wijn onder den arm, het pakje charcuterie en fruit in de hand, spoedden wij ons naar de Tuilerieën, om een bank te vinden nog onbezet door de talrijke midinetjes die ons reeds waren vooruitgesneld om daar op een uitgespreide servet of eenvoudig op een dagblad te middagmalen.

Tot op het laatste oogenblik bleven wij lachen en stoeien, verzonnen in dien deftigen tuin allerlei kinderspel met de lichte lachende groep meisjes wier vroolijk geschater lijk een leeuwerkvlucht door den lentehemel klonk, allen lachende faubouriennes met nog draadjes garen op hun kleeren en plusjes zijde in hun bruine, blonde of zwarte haartrossen; de meesten met een ami, een winkeljongen of bediende of magazijnier uit de Louvre of andere groote magazijnen; zij werden mij voorgesteld door Cérisette die niet

ontevreden was een beetje met mij te kunnen pronken. Wij speelden er met de ongedwongenheid van het vrije Parijs, met de luchtigheid van vroolijke kinderen de wij waren tot zij zich eindelijk moest heenspoeden naar het atelier waar wij hijgend en verhit afscheid namen.

Van uit dit vroolijk leven keerde ik naar de stille studiezalen der Nationale, om daar in de lijvige verzamelingen verslagen van allerlei akademiën en genootschappen, de verhandelingen op te zoeken van de vergeten beroemdheden wier levensschets ik moest samenstellen. Ik doorbladerde de zorgvuldig in kalfsleer gebonden folios of kwartos hunner verzamelde werken, waarvan de verkleurde roode of gulden snee, nu misschien reeds sedert meer dan honderd jaar het stof verzamelde der oude bibliotheek; soms ook doorbladerde ik handschriften met mooie zorgvuldige krulletters

nauwelijks vergeeld door den tijd, hier en daar een datum of een aanteekening neerpennend.

Mijn arbeid was nu minder afmattend dan het doodelijk vervelend excerpeeren en vertalen: uit de droge dagteekeningen en levensbijzonderheden, van uit het duf geworden papier met vergeelde letters, herbouwde ik stuk voor stuk een menschenwezen met al zijn gebreken en hoedanigheden, een warm, lijdend menschenhart met alzijn passies; en uit die verschillende levens vormde ik langzamerhand een gansche tijd: de achttiende eeuw, zoo pedant en toch zoo frisch, galant en ondeugend, bedorven en toch zoo oneindig teer.

Volgens een dier diepzinnige ekonomische wetten wier misterie ik nimmer heb kunnen doorgronden, werd mijn arbeid nu dat hij veel gemakkelijker was ook veel ruimer betaald, zoodat wij

besloten den schilderachtigen maar veel te luidruchtigen faubourg Saint Marceau te verlaten om ergens een kamer te zoeken in een kwartier dat minder druk en dichter bij ons werk gelegen was.

Na eenige tochten met Cérisette viel onze keus op het eiland Saint Louis, een rustige plek stilte te midden van het Parijsche gewoel, waar onder de schaduw van oude kastanjeboomen op eenzame kaaien, de stilte bijna doet denken aan een oude dorpplaats met boomen voor de kerk. Het eiland, dat eerst ingedijkt en bebouwd was wanneer overal rondom de stad zich reeds veel verder uitstrekte, had gedeeltelijk zijn karakter behouden van aristokratisch kwartier waar rijk geworden financiers en fermiers généraux zich een eigen rustige wijk wilden verzekeren met rechte, breede en stille straten. De financiers waren verdwenen maar hun oude ernstige

hotels waren gebleven. Al had ook een meer nederige bevolking die rijke huizen in talrijke werkmanswoningen verdeeld, de menschen hier namen spoedig de stemmige plooi aan der omgeving, een karakter dat men vruchteloos in de andere kwartieren zou hebben gezocht.

Wij vonden een kamer van waar men uitzag op de Seine wier drukke beweging aan den anderen oever zonderling afstak bij de rust die wij zelven hier genoten. Juist beneden het kleine kunstig in witten steen gebeeldhouwd balkon, bolden de kruinen der boomen op de kaai, en wanneer wij een weinig voorover bogen zagen wij schuin over den arm der Seine de donkere torens der Notre-Dame.

Het huisvrouwtje dat er in ieder jong meisje steekt ontwaakte in Cérisette, voor wie 't dagelijks een nieuw genoegen was alles voor ons huishoudentje te

beredderen; elke kleine koop gaf aanleiding tot gewichtige beraadslagingen eer er tot een besluit werd overgegaan. Des avends kuierden wij langs de helverlichte winkelramen tot wij eindelijk aan den voordeeligen prijs het begeerde voorwerp hadden bemachtigd, dat triomfantelijk door Cérisette naar het nestje werd gebracht. Dank aan haar bemoeien, een weinig voorgelicht door mijn eigen smaak, kregen wij zachtjes aan een gezellig en gemoedelijk tehuis.

Zoo verving een Zaterdag-avend, toen mijn aanteekeningen over de XVIII^{de} eeuwsche académiciens bijzonder omvangrijk waren geweest, een mooi afgietsel van Benvenuto Cellini's Perseus, de groep van Paul en Virginie op de schouw, waarmee Cérisette zich onmiddellijk de vriendschap veroverde der concierge die hem ten geschenke kreeg;

terwijl de bonte platen uit illustraties en mode-bladen één voor één de plaats inruimden aan reprodukties van klassieke schilderijen of aan enkele heldere teekeningen van Steinlen of Willette.

Stuk voor stuk, met bundeltjes en deeltjes die ik er in gelukte machtig te worden bij de verkoopers langs de kaaien, kwam ik er weer toe een begin van bibliotheek samen te stellen, en daar het najaar begon te naderen, wanneer het eerste slechte weder ons op onze kamer sloot, las ik haar voor uit mijne lievelingsdichters. Met het genot van een beeldhouwer die onder zijn hand zachtjes aan de slanke vormen van het beeld ziet verrijzen, zag ik de kleine kokette Parisienne zich volmaken tot het ideaalgedroomde vrouwtje aan wie het mij telkens een nieuw genot was iets schoons te leeren kennen.

Des Zondags wanneer wij niet het

gewone tochtje naar buiten konden maken, nam ik haar mee naar de meesterstukken uit den Louvre of uit den Luxembourg; er was zooveel moois te bewonderen, dagen lang hadden wij er nieuwe schoonheden kunnen genieten; en eer nog dan ik zelf, wist ze met haar vlugge geest van Parisienne steeds overal het schoone te ontdekken.

Ook nu eerst, gedurende onze wandelingen, leerden wij de stad werkelijk kennen, leerden wij haar liefhebben om haar eigenaardig karakter en hare innige schoonheid, om de onbekende schilderachtige hoekjes die wij wisten te ontdekken, om het intense van haar grootsch en machtig leven. Wij bezochten de kwartieren, 't een zoo verscheiden van 't ander, als vormde ieder een afzonderlijke stad op zich-zelf: Het exotieke Quartier Latin met zijne kosmopoliete bevolking van studenten, artisten,

letterkundigen en dagbladschrijvers; met zijn talrijke scholen, lycées en universiteiten, musea, bibliotheken en laboratoria; zijn boekhandelaars en groote uitgeversfirmas. Wij gingen door de oude kwartieren van den Faubourg du Temple en Saint Martin waar iedere naam een historische herinnering in 't geheugen roept, langs de nijvere St-Honoré-straat met haar magazijnen en winkels.

Eens stegen wij langs de schilderachtige straatjes van Montmartre, met hun zonderling gemengde wereld van artisten en apachen, van letterkundigen en prostituées; door smalle kronkelende straatjes met half afgebroken huizen nog tot studios hervormd, waar men op ieder hoek een schilder ontmoet schetsend de verwilderde tuinen met over den muur neerhangend groen; soms duikte een straatje plots zoo steil naar de diepte dat men er bijna duizelig van

werd; door eene opening van tuinen en afgebroken huizen volgde onze blik de heuvelhelling tot aan den stadsmuur en verder naar de verdachte wijken van Saint Ouen, vuile arme straten tusschen vage gronden waarop de meest onmogelijke hutten en krochten rezen.

Van vóór de Butte juist vóór de leelijke logge steenklompen der Sacré Coeur, daalden onze blikken bewonderend over de stad die zich beneden ons uitstrekte: een onafzienbare zee van daken, golvend lijk reusachtige baren, met daarboven tallooze torenspitsen en glazen koepels rood vlammend in de avendzon, opflitsend in gulden punten Nadat wij de trappen waren afgedaald, keerden wij weer langs de karakteristieke boulevards Clichy en Rochechouart met schreeuwend vlekkende gevels van music-halls en cabarets-artistiques,

met den Moulin Rouge en het Bal Tabarin’.

Doch immer verkozen wij nog het volle leven der groote boulevards, als uit alle winkelramen het blauw elektrische licht opensplettert en uit alle koffiehuizen de muziek over straat klinkt. Met kinderlijk genoegen bewonderde Cérisette de schitterende uitstallingen der juweliers waar tusschen de kostbare diamanten de portretten pronken der beroemde aktrissen en demi-mondaines; zij keurde de toiletten die met ruischend frou-frou voorbij schoven en luisterde vermaakt naar de heldhaftige boniment der leurders, die de meest onmogelijke dingen wisten aan te prijzen, naar het geroep der krantenverkoopers die het laatste schandaal en den uitslag der wedrennen van Auteuil aankondigden. Tot aan de Rue de la Paix en de Avenue de l'Opéra gingen wij de rijke mode en

juwelierswinkels bewonderen, snoepten ergens een café au rhum en keerden naar huis langs de Rivoli-straat.

Op een hoek tegen het hek waarachter fantastisch het groen opdonkerde van den square Saint Jacques, stonden twee liedjes-zangers midden in het samenstroomend volk. De één met het uitzicht van een bohème van Montmartre, loshangende das en slappen hoed, waar onderuit een wilde lok krulde boven ziekelijk schitterende oogen, zaagde met woeste gebaren, afgekeken van de tziganen-maëstros, op een krijschende viool terwijl hij met schorre afgeleefde stem eene klagerige romance zong; de andere zag er zoo mogelijk nog droeviger uit, droeg niettegenstaande den luwen zomer-avend een valen overjas waarvan de zakken bochelden van de liedjesbundels die hij iedereen in de hand trachtte te stoppen, aanprijzend:

‘demandez la chanson du jour, le dernier succès du café-concert!’.

Cérisette trok mij in den kring luisteraars waarop de melkwitte klaarte viel van een elektrischen boog; soms vlekten er lichtspelingen van hel belichte vlakken en geheimzinnige schaduwen; wanneer er een golving kwam in de dicht opeengepakte menschenklis lichtten bleeke gezichtjes met donkere oogen, blonqen gouden draadjes in zwarte haartrossen, vlekten ronde schouders met slanke meisjes-halzen: keeltjes trilden bij het meêneurieën van het lied, borstjes golfden. Ik drukte vaster aan tegen Cérisette, verlangend, bedwelmd door al die luwe meisjes-lichamen die tegen mij aandrongen, want allen waren het meisjes die daar samendrumden, aangelokt door het beetje romantiek dat hun werd geleverd door den zanger wiens schaduw fantastische gebaren maakte in den kleinen

kring toehoorders. Dichter en dichter vlokte rondom de groep het avendduister; het sentimenteele wijsje weerklonk klagend tegen den met klimop omrankten toren van Saint Jacques; het was een groep afgescheiden van het ander leven dat voortstuwde op den Sebastopol-boulevard.

Daar kwam een politie-agent die zonder overtuiging trachtte de groep te doen uiteengaan, grommelend van ‘circulez’. Beleefd wezen de vioolspeler en zijn gezel met een vinger naar den hoed, namen gedwee viool en liedjesbundels onder den arm, om een paar straten verder te herbeginnen waar men hen weer eenige minuten ongestoord zou laten begaan. Opnieuw vormde zich de kring luisteraars; Cérisette altijd nog bij hen, volgend op het blad dat ik haar had gekocht, het liedje dat nu weer een tijd lang als ‘succes du jour’ op alle boulevards

zou weerklinken. Eerst als ze 't eindelijk, met een glimlach van voldoening, heelemaal kende, rukte ze me bij m'n arm voort naar huis waar we vermoeid en tevreden aankwamen.

Wij waren het gelukkigste verliefde gezin van gansch het oude hotel waar wij huisden, en waar - want op het eiland Saint Louis is het niet lijk in de andere kwartieren waar de menschen lijk vreemden in 't zelfde huis naast elkander wonen - wij spoedig hadden kennis aangeknoopt met de andere huurders die ons bewonderden en ook wel een beetje beneden als het jonge paar dat zoo veel van elkander scheen te houden.

Niets stoorde de gelukkige eentonigheid der banale reeks dagen die elkander opvolgden als paarlen aan een snoer. Op de uren dat zij naar 't atelier moest regelde ik de mijne om naar de bibliotheek

te gaan. Des morgends nadat Cérisette het ontbijt had klaar gemaakt, koffie of chocolade met geroosterd brood, gingen wij samen heen; onze kamer was niet verre van den winkel in de Rivolistraat waar ik haar slechts aan de deur verliet; eenige minuten voor 't middaguur haastte ik mij weg uit de bibliotheek opnieuw naar haar om, onafscheidbaar lijk altijd, samen te gaan middagmalen in een dier vroolijke gargotes, vol lustig gezelschap midinetjes en trottins.

Andere keeren ook, vooral als de uitgevers-firma mij weer de bio- en bibliografie van eenige achttiende-eeuwsche beroemdheid had uitbetaald, nam ik Cérisette mee naar het kleine maar keurige restaurant in de Richelieustraat, vooral gekend door de bezoekers der Bibliothèque Nationale, meest oude en vriendelijke heeren, geleerden en bibliofielen, akademie-leden en professoren, de

heel speciale wereld van dit midden. Fijn en ondeugend, sceptisch en spiritueel, aangename praters, verschilden zij totaal van de drooge wetenschaps-menschen die men aan zooveel universiteiten ontmoet, want de fransche geleerde is immer een Monsieur Bergeret.

Van onder hun witte lokken bezagen zij glimlachend toegevend den jeugdigen kollega en zijne mooie gezellin, vaderlijk welwillend het jeugdig paar soms vereerend met een aardigheid, waarvan het fijne helaas veelal voor mij verloren ging omdat ik niet bekend was met het werk van een of ander der 'poetae minores' van de dekadens of omdat een distichon der Grieksche anthologie mij niet onmilddellijk in het geheugen kwam.

Cérisette was heel en al bewondering voor der geleerdheid van al die groote

heeren wier gesprekken zij gewoonlijk niet best begreep, een bewondering waaraan ik zelf een beetje deelachtig werd, wanneer zij zag hoe gemeenzaam ik met hen omging en hen de kleine dienstjes dierf vragen die men onder boekenliefhebbers elkander zoo gaarne bewijst. In den beginne meende zij hier het deftigste gezicht mogelijk te moeten zetten, tot spoedig de vriendelijkheid der oude heeren haar heelemaal op haar gemak stelde en wij beiden de Benjamins werden van de groep; terwijl de inlichtingen en aanbevelingen van meer dan een bescheiden maar invloedrijk geleerde, mij meermaals hielpen om mijnen toestand op merkelijke manier te verbeteren.

Maar niettegenstaande den deftigen ernst van die nieuwe betrekkingen, en al had voor een oogenblik ook het kokette Parisiennetje zich veranderd in een mo-

del van burgerlijk huisvrouwtje, toch verloren wij niets van de overmoedige uitgelatenheid onzer gelukkige jeugd. Nu dat mijn leven zooveel opgeklaard was en wij ons zooveel kleine genoegens konden verschaffen, waren wij zoo volmaakt tevreden als wij slechts wenschen konden.

Wanneer ik aan den arbeid gezeten het hoofd wendde om Cérisette te bewonderen, die nimmer moe werd alles te beschikken en te herschikken, of die met mooie gebaren het ontbijt bereidde waarvan de lekkere geur van koffie en geroosterd brood door het gezellige kamertje dreef, en ik dan mijn kleine home vergeleek bij het gore huis in het drukke Saint-Marceau-kwartier, kon ik bijna niet begrijpen hoe op korten tijd mijn lot zoo heelemaal veranderd was. Een angst overwam mij dank plots bij de gedachte dat dit geluk al

te groot moest zijn om lang te blijven duren.

Ja, werkelijk, ik was àl te gelukkig. Geen oogenblik, was het mij zelfs in het hoofd gekomen dat het lieve vroolijk meisje dat mij moed en lust tot de arbeid en leven had weergegeven, voor wie ik meende te kunnen werken, voor haar en haar geluk, weer even plots uit mijn bestaan kon verdwijnen als zij er was ingetreden op dien mooien lentedag. Ik bezat haar, mijn kleine jonge vrouwtje, ik was gelukkig en verlangde niets meer. Zelfs het heimwee naar het verwijderd land, het verlangen naar het ouderlijk huis met daarin allen die mij lief waren, kwelde mij minder nu ik hier dicht bij mij een eigen vrouwtje had om lief te hebben. En wanneer dan soms nog zware donkere buien mij kwamen plagen en ik weemoedig uitkijkend door het

raam, aan den hemel de eerste donkere najaarswolken volgde die over de grauwe Seine voorbijschoven, naar ginder verre naar het Oosten toe, naar mijn land en de mijnen, dan was een enkele zoen van Cérisette voldoende om die weemoedige gedachten te verjagen en mij alles weer rooskleurig te doen inzien.

V

Et puis, voilà comment meurent les petits oiseaux...

Zie, nu weer is het Lente, en overal bloeit er hagedoorn. Door het open venster dat uitgeeft op den tuin waar roode rozen vlammen, zweven zwaar beladen lentewinden geurend rond mijn hoofd. Ik ben weer in het oude huis waar ieder voorwerp mij kent en dat de jaren hebben gemaakt tot een deeltje van mij zelf; waar in oude kamers de herinneringen zweven van zoo velen die er hebben geleefd en die ons even eigen waren als ons eigen bloed. En nu, nu ik weer in bezit ben van dat alles waarnaar ik zoo

zeer heb verlangd, nu de trappen kraken onder een beminden stap, zweeft over het lage land met zijn roosbruine heide mijn ziel verre terug naar de groote stad die mij éńs zoo pijnlijk heeft gekneld in haar machtigen levensstroom... en nu... verlang ik terug naar de dagen die ik er heb doorgebracht.

O kleine Cérisette, ik heb u toch zoo lief gehad! Gij waart in mijn leven lijk het vogeltje dat komt in de lente en gaat in den herfst, lijk het zonnestraaltje dat lacht in de kamer en na een oogenblik even spoorloos verdwijnt. Zonder oorzaak zijt gij gekomen, zijt gij verdwenen, volgend slechts eene ingeving uwer onbestendigheid.

Maar in mij leeft gij voort, schoon mij van u niets anders is gebleven dan de herinnering, zoo lijk de knaap die den vlinder dien hij volgde meenend te vatten, op zijne vingeren slechts het spoor

vindt van wat glinsterende stofjes goud, en ik wil dit mooie gedenken zelfs niet bezwaren met mij af te vragen waarom gij zijt heengegaan.

Ik kan niet bitter zijn wanneer ik aan u denk; ik weet het, mijne vingeren waren te ruw om het teedere vlindertje vast te houden dat gij zijt geweest. Het allerbeste hebt ge mij gegeven: de zon uwer lente en den lach uwer jeugd; en gij hebt niet, koket lachend meisje, hebt nooit zelfs vermoed wat uwe liefde voor mij is geweest noch de leegte die er mij is gebleven toen gij verdweent lijk de zon in den herfst.

O lieve kleine Cérisette, telkens nog als de rozen bloeien komt uw herinnering tot mij als zweefde er uw zieltje op dien lentegeur; en toch, telkens ik aan u denk moet ik mij niet folterend pijnigen bij de vraag waar gij nu moogt zijn, in welke ander armen gij moogt rusten, of dat gij

lijk zooveel anderen des avonds ronddwaalt op het voetpad van Sebasto?
Ik toch, ik had u altijd, kleine Cérisette, altijd zoo lief gehad.

1910.

EINDE